

Aan:
de voorzitter en leden van
Provinciale Staten van Drenthe

Assen, 19 december 2023
Ons kenmerk 51/5.14/2023001787
Behandeld door thema Water, Bodem & Milieu
Onderwerp: Stand van zaken Gebiedsproces Oliewinning Schoonebeek
Status: Ter informatie

Geachte voorzitter/leden,

Sinds het begin van het gebiedsproces oliewinning Schoonebeek in 2022 hebben wij u diverse malen per brief geïnformeerd over de voortgang van dit proces. Daarnaast zijn er diverse informatiesessies voor volksvertegenwoordigers en omwonenden geweest. Hierbij informeren wij u over de huidige stand van zaken van de plannen voor de voorgenomen injectie van productiewater uit de oliewinning in Schoonebeek.

Introductie

Uit het Schoonebeek olieveld wordt door de Nederlandse Aardoliemaatschappij (NAM) al zo'n 75 jaar olie gewonnen: tot 1996 al zo'n 250 miljoen vaten. In 1996 ging het veld dicht. De olie is heel dik en is moeilijk uit het gesteente op te pompen. Toen het veld sloot werd er voor elke liter olie ook zo'n 20 liter zout water opgepompt. Sinds 2011 wordt er met een nieuwe techniek weer olie geproduceerd: door stoom in de oliehoudende laag te pompen wordt de olie opgewarmd en daardoor vloeibaarder. Ook nu komt weer zout water met de olie mee omhoog, maar nu is de verhouding 1:3, dus 25% olie. In een oliebehandelingsinstallatie (OBI) wordt de olie gescheiden van het water. Dit productiewater moet verwerkt worden. Er werd in 2011 gekozen voor injectie van het water in "lege" gasreservoirs in Twente, omdat er in Drenthe nog geen geschikte lege gasreservoirs waren. Dit is inmiddels wel het geval. Het heeft de voorkeur van de NAM om het water te injecteren in het gasveld onder het Schoonebeek olieveld.



Verwerking productiewater

Het Staatstoezicht op de Mijnen (SodM) heeft op 19 oktober 2023 in haar beoordeling van het rapport "Herafweging verwerking productiewater Schoonebeek 2022" de conclusie van de NAM onderschreven dat injectie van de waterstroom de beste manier van verwerken is voor het productiewater dat vrijkomt bij de oliewinning in Schoonebeek.

Het SodM schrijft dat de NAM in dit rapport aangeeft dat de alternatieven met volledige injectie en met injectie van een ingedikte stroom op veel punten vrijwel gelijk scoren. Op milieuaspecten is het verschil tussen beide alternatieven gering, waarbij waterinjectie iets beter scoort op energieverbruik, gebruik van chemicaliën en reststoffen. Ten aanzien van risico's geldt voor beide alternatieven dat er onzekerheden zijn met betrekking tot de ondergrondse processen, maar dat mitigatiemaatregelen beschikbaar zijn voor de korte en lange termijn. Het grootste verschil tussen de twee alternatieven zit in de kosten en de tijd om de alternatieven te realiseren, die veel hoger zijn voor het ingedikte stroom alternatief. Uit de weging komt naar voren dat zuivering tot vast zout relatief minder scoort dan de andere alternatieven. Het heeft relatief veel milieueffecten, mede doordat er veel stoffen uit de diepe ondergrond worden onttrokken die vervolgens verwerkt moeten worden in de biosfeer.

De provincie heeft aangegeven dat de oliewinning alleen doorgang kan vinden als het veilig is voor mens en milieu. Het SodM heeft aangegeven dit ook te beoordelen in haar advisering op de lopende vergunningsaanvragen.

Gebiedsproces

De NAM, het ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZK) en de decentrale overheden hebben in 2022 besloten om in Drenthe een gebiedsproces te starten. Het gebiedsproces wordt georganiseerd door EZK.

Het gebiedsproces bestaat uit drie pijlers: Ontzorgen, Vergunningen en Gebiedsbijdrage.

Ontzorgen

De afgelopen anderhalf jaar is er een ontzorgtafel georganiseerd waarin omwonenden en vertegenwoordigers van lokale organisaties samen met de NAM, EZK en de decentrale overheden hebben verkend onder welke voorwaarden injectie van het productiewater in het gebied rond Schoonebeek eventueel plaats zou kunnen vinden. Aan de ontzorgtafel konden de deelnemers vragen stellen, hun zorgen uiten en de dialoog aangaan met de NAM. Fase 1 van dit overleg is afgerond en heeft een afsprakenkader opgeleverd dat door de NAM en de staatssecretaris van EZK (mijnbouw) op 30 mei 2023 ondertekend is. Op basis van de discussie aan de ontzorgtafel heeft de NAM haar plannen ook op punten aangepast.

In september 2023 is gestart met de voorbereiding van fase 2 van het ontzorgspoor. Doel van fase 2 is om uitvoering te geven aan de afspraken en de oprichting van een klankbordgroep of formeel overlegorgaan, voordat de NAM de oliewinning weer opstart. Hiervoor gaan werkgroepen de relevante toezeggingen uit het afsprakenkader nader uitwerken. De planning is om fase 2 in het voorjaar van 2024 af te ronden.

Daarnaast zijn en worden er informatieavonden voor omwonenden en volksvertegenwoordigers georganiseerd (de meest recente informatieavond voor omwonenden was op 6 december 2023) en is er regelmatig ambtelijk en bestuurlijk overleg.

Vergunningen

De NAM heeft voor dit project diverse vergunningen aangevraagd. Deze vallen gedeeltelijk onder de mijnbouwwet (bevoegd gezag: EZK) en gedeeltelijk onder onder andere de WABO en lokale wetgeving. De provincie is wettelijk adviseur voor alle plannen die onder de mijnbouwwet vallen.

De provincie is gevraagd advies uit te brengen voor de veranderingsvergunning voor de locatie SCH-447. Op deze locatie wordt nu water dat vrijkomt bij gaswinning geïnjecteerd in het Schoonebeek gasveld. De NAM is voornemens twee nieuwe injectieputten te boren voor het injecteren van water dat vrijkomt bij de oliewinning. Voor deze activiteit is de provincie ook gevraagd om een Verklaring van geen Bedenkingen (VVGB) af te geven en deze wordt op dit moment voorbereid. Wij adviseerden de staatssecretaris om de verschillende vergunningsaanvragen in onderlinge samenhang te beoordelen en goed te kijken naar de effecten van injectie van productiewater op de diepe ondergrond. Tevens hebben wij er op aangedrongen inzichtelijk te maken hoe de afspraken uit het toezeggingenkader worden verwerkt in de vergunning.

Binnenkort wordt ook verwacht dat de provincie gevraagd wordt om advies te geven over de wijziging van het winningsplan van het Schoonebeek gasveld en een veranderingsvergunning voor de locatie SCH-313, waar de NAM ook twee injectieputten wil boren.

Bijdragespoor

De staatssecretaris van mijnbouw geeft in de contournota wijziging mijnbouwwet aan dat hij de baten van mijnbouw meer in de regio wil laten landen. Hij is voornemens om een gebiedsbijdrage onderdeel van de vergunningsverlening voor olie- en gasproductie te laten worden, maar dit is nu nog niet bij wet vastgelegd. Zowel de staatssecretaris als de NAM hebben aangegeven dat ze, vooruitlopend op de wet, een substantiële bijdrage aan de regio willen leveren als de oliewinning weer start. Daarom zijn er op dit moment gesprekken over hoe zo'n gebiedsbijdrage vormgegeven kan worden.

Het gaat bij het bijdragespoor nadrukkelijk niet om compensatie van schade of overlast. Als er schade is wordt dit gecompenseerd: de afspraken hiervoor zijn wettelijk vastgelegd en aanvullende afspraken hierover vallen onder het ontzorgingsspoor. Daarnaast wordt de beslissing of vergunningen verleend kunnen worden volledig onafhankelijk van een eventuele gebiedsbijdrage genomen.

De bijdrage zal alleen plaatsvinden als de oliewinning hervat wordt.

Het bijdrage spoor bestaat uit twee afzonderlijke 'blokken' die onderling verband houden:

- blok A: hoogte en vorm van de bijdrage bepalen
- blok B: doelen selecteren, borging en actie

Blok A

Blok A richt zich op wat een redelijke bijdrage aan het gebied is, qua hoogte en vorm. Hiervoor hebben sinds maart 2023 de volgende partijen overleg gevoerd: het ministerie van EZK, de NAM, de provincie Drenthe en de gemeenten Coevorden en Emmen. Zij zijn hierbij ondersteund door een onafhankelijk voorzitter en een adviesbureau.

In de verschillende gesprekken zijn meerdere onderwerpen behandeld: grondslagen voor een bijdrage, voorbeelden van bijdragen elders in Nederland en de wereld, opbouw van de opbrengst van oliewinning en de verhouding tussen Rijk en NAM. Het voornemen is dat de gesprekken leiden tot een onderbouwde en verdedigbare 'toezegging tot bijdrage' van de NAM en het Rijk aan het gebied.

Blok B

Hier gaat het om de besteding van de bijdrage. De partijen hebben allen aangegeven dat de bijdrage 'in het gebied' moet landen, en niet een onderdeel van de gemeentebegrotingen wordt.

De gemeente Emmen en de gemeente Coevorden nemen in eerste instantie het initiatief om Blok B op te starten. Hierin zijn grofweg drie fases te onderscheiden:

1. Procesinrichting
 - a. Wie moeten we betrekken en hoe?
 - b. Welke vragen moeten we beantwoorden?
 - c. Hoe gaan we dit organiseren?
2. Daadwerkelijke planvorming
 - a. Concrete plannen voor:
 - i. Organisatievorm
 - ii. Bestedingsdoelen
 - iii. Gebiedsbepaling
 - iv. randvoorwaarden
3. Uitvoering en monitoring
 - a. Inrichten organisatie
 - b. Besteden bijdrage
 - c. Evaluaties en bijstellingen

Op 21 juni 2023 is in Schoonebeek een open inloop over dit onderwerp geweest. Vanuit de zaal is toen aangegeven om te starten met een overleg met afvaardiging van een aantal belangrijke gremia. Dit overleg is op 15 november 2023 geweest. In dit constructieve eerste overleg zijn de eerste stappen gezet om te komen tot een gezamenlijk proces. EZK en de NAM werken met de gemeenschap toe naar een concreet procesvoorstel.

Vervolg

Op 6 december 2023 is er een informatieavond geweest voor omwonenden en EZK is voornemens om dit gedurende het gebiedsproces te blijven organiseren.

De gemeenten Emmen en Coevorden sturen rond deze tijd ook informerende brieven aan hun raad en het waterschap Vechtstromen informeert haar Algemeen Bestuur. Dit verzekert dat omwonenden en volksvertegenwoordigers op de hoogte gehouden worden van relevante ontwikkelingen in dit dossier. De komende maanden zal het proces rondom de waterinjectie bij de verschillende sporen uit het gebiedsproces zijn voortgang hebben, met per spoor verschillende belangrijke momenten. Wij zullen u blijven informeren.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Drenthe,



, voorzitter



, secretaris